

Ylivieskan kirkkohanke

Luontoselvitys 2017: kasvillisuus ja linnusto

Kartoitettu alue

Luontoselvityksessä kartoitettiin Kalajoen rantakaistale, joka sijaitsee Ylivieskan keskustassa (1. kaupunginosa) Ylivieskan seurakunnan kirkkomaan vieressä. Valtakadun ja terveyskeskuksen väliin sijoittuva Veteraanipuiston jatkeena oleva kapea ranta-alue (kuva 1) on osoitettu voimassaolevassa asemakaavassa puistoalueeksi (P). Alue on osa Ylivieskan keskustan Kalajokivarren valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Alueella ei sijaitse Natura-kohteita eikä muita suojeltuja luontokohteita (SYKE 2018). Alueella ei tiettävästi ole aikaisemmin todettu lajien ja luontotyyppien suojelun kannalta merkittäviä erityiskohteita tai uhanalaisia lajeja (mm. Issakainen 1988, UHEX-rekisteri 30.10.2017). Kalajoen Hamarinkosken alapuolinen osa on suojeltu koskiensuojelulla (35/1987) voimalaitosten rakentamiselta.

Kartoitetun alueen lähiympäristössä on tehty aikaisemmin useampia luontoselvityksiä. Kasvilajistoa ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita on kartoitettu vuonna 2013 Kalajokivarressa nyt kartoitetun alueen alajuoksun puolella ns. Terveystien alueella (Polojärvi 2013) sekä vuonna 2006 vastarannalla Hakalahdessa ns. Rahkorannan alueella (Koistinaho 2006). Rahkorannan alueella on tehty linnustolinjalaskentoja vuosina 2004-2006, minkä lisäksi linnustoa on kartoitettu myös Rahkorannan koillispuolella Niemenrannassa vuonna 2012 (Polojärvi & Koistinaho 2012).

Kuva 1. Kirkkohankkeen luontoselvityksessä kartoitettu Kalajoen ranta-alue näkyy kuvassa vastarannalla.

a)

b)

Kuva 2. Näkymä kartoitetulta alueelta kohti Rahkorantaa/ Kassisen aluetta (a) ja terveystalokeskusta (b).

Tulokset

Kasvillisuus

Alueen kasvillisuutta kartoitettiin 26.10.2017. Kartoitettu rantakaistale on kasvupaikkana varsin jyrkkä, kivinen ja karu. Rantaviiva ja –penger ovat osin kivetty Ylivieskan keskustassa Kalajokivarteen vuosina 2004–2005 tehtyjen maisemointitöiden aikana. Rantaa ei ole kuitenkaan kivetty samassa laajuudessa kuin vastarannalla ns. Kassisen alueen kohdalla. Aluskasvillisuus on kuitenkin paikoin varsin niukkaa. Rantaviivassa kasvaa paikoin järvikaislaa, saroja, kastikoita ja rantatädykettä. Ylempänä kasvaa reuna-alueilla ja pientareilla tyypillistä lajistoa kuten mesiangervoa, pietaryrttiä, maitohorsmaa, pujoa, koiran- ja karhunputkea, keltanoa, apilaa ja leinikkejä. Rantapenkereen päällä hautausmaan reunassa kasvaa vanhoja koivuja, haapoja ja kuusia, joiden lisäksi ranta on paikoin pajuttunut ja lepittynyt. Alueella kasvaa myös vadelma- ja punaviinimarjapensaita. Alueella ei havaittu erityisiä kasvillisuuskohteita eikä rauhoitettuja, tiukkaa suojelua edellyttäviä tai uhanalaisia kasvilajeja. Myöskään alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja ei havaittu.

Lähialueen linnusto

Alueen linnustoa selvitettiin lähialueella aikaisemmin tehtyjen linnustokartoitusten avulla. Rahkorannalla vuosina 2004–2006 suorittujen linnustokartoitusten tulosten mukaan alueen linnusto jakautuu toisaalta siellä pesiviin lajeihin sekä etenkin virtaveden vaikutuksesta tavanomaistakin runsaampaan alueella ruokailevaan tai sen kautta muuten kulkevaan lajistoon. Koistinahon (2006) mukaan linnustokartoituksen tulokset ovat seuraavat:

”Jokivarren rantapuissa pesii vuosittain harakoita (*Pica pica*) ja variksia (*Corvus corone*), etenkin harakkakanta on vahva. Räkättirastas (*Turdus pilaris*) on rastaista valtalajina, mutta myös punakylkirastas (*Turdus iliacus*) ja mustarastas (*Turdus merula*) pesivät alueella. Käpytikka (*Dendrocopos major*) kuuluu kaavoitettavan alueen pesimälinnustoon. Myös västäräkki (*Motacilla alba*) ja kivitasku (*Oenanthe oenanthe*) pesivät ainakin joen kivikkorannoilla. Jokirantojen pensaikkojen pesimälintuja ovat mm. punarinta (*Erithacus rubecula*), lehto-, herne- ja pensaskertut (*Sylvia borin*, *S. curruca*, *S. communis*) ja pajulintu (*Phylloscopus trochilus*). Ylivieskan keskustan sembramäntyjä kiertävät pähkinähakit (*Nucifraga caryocatactes*) vierailevat myös alueen pihapiirien puissa.

Pakettipeltomaisella rantaniityllä on useana kesänä pesinyt sekä punavarpuunen (*Carpodacus erythrinus*) että pensastasku (*Saxicola rubetra*), joita voikin pitää alueen arvokkaimpiin pesimälajeihin lukeutuvina. Pihapiirien lintupöntöt ovat lähinnä kirjosiieppojen (*Ficedula hypoleucos*), tali- ja sinitiaisten (*Parus major*, *P.caeruleus*) sekä myös leppälintujen (*Phoenicurus phoenicurus*) asuttamia. Varpusetkin (*Passer domesticus*) ovat vallanneet osan pöntöistä. Muita alueella pesiviä lintuja ovat peippo (*Fringilla coelebs*), viherpeippo (*Carduelis chloris*), vihervarpunen (*C.spinus*) ja keltasirkku (*Emberiza citrinella*). Ruokokerttunen (*Acrocephalus schoenobaenus*) lauloi reviiriään Pappisaaren salmen molemmin puolin ainakin kesällä 2006. Syksyisin ja talvisin alueella kiertävät punatulkut (*Pyrrhula pyrrhula*), tilhet (*Bombycilla garrulus*), toisinaan myös taviokuurnat (*Pinicola enucleator*).

Tyypillisiä alueen kautta kulkevia lintuja ovat lokit ja sorsat. Nauru-, kala- ja harmaalokit (*Larus ridipundus*, *L.canus* ja *L.argentatus*) ja kalatiirat (*Sterna hirundo*) eivät pesi tällä jokialueella, vaikkakin etenkin kalatiirat saalistavat Pappisaaren rannoilla alkukesällä päivittäin. Sinisorsalla (*Anas platyrhynchos*) ja telkällä (*Bucephala clangula*) taas on ollut lähes vuosittain poikue ranta- ja vesikasvillisuuden suojissa. Sen sijaan esimerkiksi tavit (*A.crecca*), haapanat (*A.penelope*) jouhi- ja lapasorsat (*A.acuta*, *A.clypeata*) sekä tukkasotkat (*Aythya fuligula*) ja isokoskelot (*Mergus merganser*) tai jopa joutsenet (*Cygnus cygnus*) ja uivelot (*Mergus albellus*) ovat olleet joko ruokailevia tai muutonaikaisia lepäilijöitä. Petolinnuista alueella on havaittu mm. hiirihaukka (*Buteo buteo*) ja nuolihaukka (*Falco subbuteo*) sekä suopöllö (*Asio flammeus*). Kahlaajista kuovit (*Numenius arquata*) vain ruokailevat toisinaan, lähinnä keväisin rantapelloilla, läpikulkevia lepäilijöitä ovat myös liro (*Tringa glareola*) ja metsäviklo (*T.ochropus*). Sen sijaan rantasipi (*Actitis hypoleucos*), taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*) ja lehtokurppa (*Scolopax rusticola*) pesivät tutkittavalla alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Haara- ja räystäspääskyt (*Hirundo rustica*, *Delichon urbica*) sekä erityisesti tervapääskyt (*Apus apus*) ruokailevat joen yllä.”

Edellä mainituista lintulajeista kivitasku ja hiirihaukka kuuluvat luonnonsuojeluasetuksen uhanalaisiin lajeihin. Viimeisimmässä vuoden 2015 valtakunnallisessa uhanalaisuusarvioinnissa (Tiainen ym. 2016) alueella pesivistä lajeista kivitasku on arvioitu alueellisesti uhanalaiseksi lajiksi Pohjanmaan keskiboreaalaisella metsäkasvillisuusvyöhykkeellä ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi lajiksi. Muista alueella pesivistä lajeista varpuunen, viherpeippo, punatulkku ja taivaanvuohi luokitellaan valtakunnallisesti vaarantuneiksi lajeiksi ja punavarpuunen silmälläpidettäväksi lajiksi. Havaituista alueella pesimättömistä lajeista jouhisorsa, tukkasotka ja räystäspääsky luokitellaan valtakunnallisesti erittäin uhanalaisiksi, naurulokki, haapana, isokoskelo ja hiirihaukka vaarantuneiksi sekä kuovi, liro ja haarapääsky silmälläpidettäväksi lajeiksi.

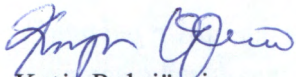
Niemenrannassa vuonna 2012 tehdyn linnustokartoituksen (Polojärvi & Koistinaho 2012) yhteenvedona todettiin, että linnuston valtalajeina olivat pihapiireihin tukeutuvat ja ihmisen vaikutuksista hyötyvät lajit. Lajistossa ei havaittu mitään poikkeuksellista muihin rakennettuihin pientaloalueisiin nähden, joskin peltoalueet tarjosivat ruokailumahdollisuuden myös etäämmällä ja laajemmilla reviireillä pesivälle lajistolle sekä lajeille, joiden ravinnonhakukäyttäytyminen vaatii laajempia avoimia ympäristöjä.

Johtopäätökset

Kalajoen puustoiset rannat yleisesti ottaen monipuolistavat alueen luontoarvoja. Kartoitetulla, osin muutetulla ranta-alueella kasvillisuus jää kuitenkin vaatimattomaksi kiveysten ja rannan jyrkkyyden vuoksi. Alue on jo nykyisellään osoitettu puistoksi ja siinä käytössä se tulisikin säilyttää, jolloin Kalajokivarsi säilyisi yhtenäisenä ekologisena vyöhykkeenä kasvillisuudelle ja linnustolle. Alueella ei

havaittu sellaisia luontoarvoja tai lajiesiintymiä, jotka rajoittaisivat alueen maankäyttöä, suunniteltua kaavoitusta tai puiston kehittämistä osana Ylivieskan kirkkohanketta.

Ylivieskassa 23.3.2018

Katja Polojärvi
ympäristösuunnittelija
Ylivieskan kaupunki

Lähteet

Issakainen, A. 1988. Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. *Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliiton julkaisusarja B:56*. 121 s.

Koistinaho, T. 2006. *Rahkorannan asemakaava-alueen luontoselvitys*. Ylivieskan kaupunki.

Polojärvi, K. & T. Koistinaho 2012. *Ylivieskan Niemenrannan asemakaavan muutos – Luontoselvitys 2012*. Ylivieskan kaupunki, ympäristöyksikkö.

Polojärvi, K. 2013. *Terveystien alueen luontoselvitys 2013 – Luontotyypit ja kasvillisuus*. Ylivieskan kaupunki, ympäristöyksikkö.

SYKE 2018. Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelut.
http://www.syke.fi/fi-FI/Avoim_tieto/Karttapalvelut (7.3.2018)

Tiainen, J., M. Mikkola-Roos, A. Below, A. Jukarainen, A. Lehikoinen, T. Lehtiniemi, J. Pessa, A. Rajasärkkä, J. Rintala, P. Sirkiä ja J. Valkama 2016. *Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species*. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki 2016. 49 s.